

ПРОБЛЕМИ НА РЕГУЛАЦИЯТА НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ: РЕШЕНИЯ ЧРЕЗ SOFT LAW

Даниел Данов¹

Резюме: Настоящата статия разглежда регулаторните предизвикателства, произтичащи от динамичното развитие на изкуствения интелект (ИИ), и възможностите за тяхното преодоляване чрез инструменти на soft law. Традиционните законодателни механизми (hard law) често се оказват недостатъчно гъвкави и закъсняват спрямо динамичните технологични иновации, което води до правна несигурност, противоречива съдебна практика и дори до липса на правна регулация.

Изследването си поставя за цел да проучи границите на позитивната правна регулация (hard law) в условията на ускорено технологично развитие. В статията се аргументира тезата, че в областта на регулацията на ИИ soft law не следва да се разглежда като временен етап преди появата на hard law, а като устойчива форма на бърза и отговорна правна регулация.

Особено внимание е обърнато на съвременната съдебна практика, която все по-често се сблъсква със сложни казуси, свързани с отговорност при автономни

системи, алгоритмична дискриминация и авторски права. Изследването достига до извода, че съдилищата изпитват трудности при прилагането на съществуващите правни норми към новите юридически факти, породени от ИИ.

Резултатите от изследването потвърждават на базата на анализ на съдебната практика, сравнителноправен анализ на soft law инструменти и hard law, че при регулацията на ИИ soft law не бива да се разглежда само като временно решение, а като устойчив модел за регулация и важен помощен инструмент за съдебното тълкуване. Особено внимание се отделя на механизмите за втвърдяване на soft law. Така се обосновава балансиран подход на правната регулация по отношение на ИИ, гарантиращ защитата на основни права и етични норми, като същевременно предоставящ необходимата свобода за развитие на новите технологии.

Ключови думи: гъвкаво право, изкуствен интелект, съдебна практика, правна регулация

1. Увод

Навлизането на системите за изкуствен интелект² във всички сфери на обществения живот бележи фундаментална промяна в социално-икономическите отношения, която не-

¹ Докторант в катедра „Международно право и право на ЕС“, Юридически факултет, Университет за национално и световно стопанство, ел. поща: daniel.danov@unwe.bg или danielidanov@gmail.com.

² AI Principles (2026) [online] [viewed 19.02.2026]. Available from: <https://oecd.ai/en/ai-principles>. AI системата е машинно базирана система, която, за явни или неявни цели, извлича от получената информация как да генерира резултати като прогнози, съдържание, препоръки или решения, които могат да повлияят на физическата или виртуалната среда. Различните AI системи се различават по нивото си на автономност и адаптивност след внедряването им.

избежно поставя въпроси пред традиционната правна регулация (*hard law*). Алгоритмичните модели с изкуствен интелект постепенно се интегрират в публичното управление, търговския оборот, здравеопазването, правоприлагането и дори в обичайните човешки творчески дейности, като по този начин се развиват правните разбирания за субект, воля, вина и отговорност. Едновременно динамиката на технологичната иновация, подчинена на законите на експоненциален растеж, системно изпреварва темпото на позитивния законодателен процес, чиято логика е по необходимост реактивна и постоянно закъсняла.

В този контекст се формира изследователският проблем: как да се регламентира технология, която се развива по-бързо от законодателството? Дали задължителните правни норми (*hard law*) са единственият път към ефективна регулация, или *soft law* инструментите могат да предложат гъвкаво и адекватно решение?

Конституцията на Република България нормативно гарантира правната сигурност в чл. 5, ал. 1, същото важи и за ратифицираните международни договори в стройна юридическа йерархия на правните норми. Дали обаче традиционната правна уредба има отговори за технологичните невронни мрежи, чиито действия, бездействия или правоотношения вече са извън границите на статични теоретични хипотези за иновациите? Фокусът следва да бъде изместен от постоянната динамика, която се проявява и в нарастващата съдебна практика по тълкуване на непозволените увреждания, причинени от автономни системи, както и споровете относно авторството върху произведения на литературата, изкуството или науката, спрямо машинно генерираните творби, което демонстрира дефицит при метода и ефективността на *hard law*. Съдилищата в различни юрисдикции са принудени да прилагат аналогия в правото или *argumentum a fortiori*, което води до разнопосочно правоприлагане. Липсата на изрична традиционна нормативна уредба по отношение на системите за изкуствен интелект често води до трудности при квалифицирането на правните отношения и определянето на отговорността на правните субекти.

Настоящата статия си поставя за цел да изследва потенциала на инструментите на *soft law* като механизъм за подпомагане на *hard law* и дори за превръщането им в традиционни правни норми. За постигане на поставената цел се анализира ролята и ефективността на *soft law* инструментите при правната регулация на изкуствения интелект, като се идентифицират техните предимства, ограничения и възможности за интегриране с традиционните регулаторни механизми. За постигане на поставената цел се прилагат сравнителноправен метод (анализ на регулаторните подходи в ЕС, САЩ и международните организации), систематичен анализ (изследване на връзките между различни правни инструменти) и прогностичен подход (формулиране на препоръки за бъдещо развитие).

II. Теоретикоправни основи на изкуствения интелект

Дефинирането на изкуствения интелект от правна гледна точка представлява сериозно предизвикателство пред законодателите в различните юрисдикции. За разлика от техническите дефиниции, които се фокусират върху същността, особеностите и функционалността на системите за изкуствен интелект, правната дефиниция трябва да може да отговори на въпроси, засягащи правосубектността, отговорността и защитата на права. Този подход изисква баланс между техническата точност и правната гъвкавост, който да позволи приложението на нормите към непрекъснато еволюиращи технологии.³

³ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) (2019). Recommendation of the Council on Artificial Intelligence. OECD/LEGAL/0449. *OECD* [online] [viewed 9.03.2026]. Available from: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/oecd-legal-0449>.

Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (OECD) предлага дефиниция⁴, която да бъде възприета в голям брой юрисдикции. Системата с изкуствен интелект представлява технологична система, функционираща въз основа на машинна обработка на данни, която при наличието на предварително определени или подразбиращи се цели анализира постъпващата информация и генерира резултати под формата на прогнози, препоръки, съдържание или решения. Тези резултати могат да оказват влияние върху функционирането на физическа или виртуална среда. Отделните системи с изкуствен интелект се характеризират с различна степен на автономност при вземането на решения, както и с различни възможности за адаптация и усъвършенстване след тяхното внедряване.

На регионално ниво Европейският съюз в Регламент за изкуствения интелект⁵ използва функционален подход, определяйки системите за изкуствен интелект чрез тяхната способност да генерират изходни данни, които могат да влияят на физическата или виртуална средата, като същевременно отчитат вероятността за възникване на дадена вреда и тежестта на тази вреда. Този подход представлява опит за преодоляване на трудности при нормативната регулация чрез фокусиране върху последиците от използването на технологиите, а не толкова върху тяхната техническа същност.

Проблемът относно правния статус на системите за изкуствен интелект постепенно се утвърждава като едно от централните направления на съвременния правнотеоретичен и нормативен дебат⁶. Интензивното навлизане на тези технологии в различни сфери на обществения и икономическия живот поставя пред правната наука, съдебната практика и законодателя редица нови въпроси, свързани с тяхната правна квалификация, отговорност и място в системата от *hard law* регулации по отношение на правните субекти и обекти. Поради тази причина въпросът за статуса на изкуствения интелект вече заема значимо място както в доктриналните изследвания, така и в практическите усилия за изграждане на адекватна регулаторна рамка.

На регионално ниво Европейският съюз е приел първия в света *hard law* инструмент⁷ за регулацията на изкуствения интелект. Регламент (ЕС) 2024/1689 на Европейския парламент въвежда риск базиран подход, категоризиращ системите за изкуствен интелект според нивото на риск: неприемлив риск (забранени системи), висок риск (строги изисквания за прозрачност и безопасност), ограничен риск (изисквания за информиране) и минимален риск (без специфични изисквания). Този подход се стреми да балансира защитата на фундаментални права с насърчаването на иновациите.

⁴ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). What is AI? Can you make a clear distinction between AI and non-AI systems? *OECD.AI* [online] [viewed 9.03.2026]. Available from: <https://oecd.ai/en/wonk/definition>.

⁵ Регламент (ЕС) 2024/1689 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 г. за установяване на хармонизирани правила относно изкуствения интелект и за изменение на регламенти (ЕО) № 300/2008, (ЕС) № 167/2013, (ЕС) № 168/2013, (ЕС) 2018/858, (ЕС) 2018/1139 и (ЕС) 2019/2144 и директиви 2014/90/ЕС, (ЕС) 2016/797 и (ЕС) 2020/1828 (Акт за изкуствения интелект), ОВ L 2024/1689. *Официален вестник на Европейския съюз* [онлайн], 12.07.2024 [прегледан на 9.03.2026]. Достъпен на: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401689.

⁶ Pokrovskaya, A. (2025). The Legal Status of Artificial Intelligence: The Need to Form a Legal Personality and Regulate Copyright. *Artificial Intelligence and Applications* [online], vol. 3(2), 179–191 [viewed 9.03.2026]. Available from: <https://doi.org/10.47852/bonviewAIA52023901>.

⁷ Регламент (ЕС) 2024/1689 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 г. за установяване на хармонизирани правила относно изкуствения интелект (Акт за изкуствения интелект), ОВ L 2024/1689, 12.07.2024. *Официален вестник на Европейския съюз* [онлайн] [прегледан на 16.03.2026]. Достъпен на: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>.

На 20 март 2026 г.⁸ администрацията на президента Доналд Тръмп представи национална законодателна рамка за изкуствения интелект, която очертава основните приоритети на Съединените щати в областта на регулирането на тези технологии. Документът има характер на стратегически насоки към Конгреса и обхваща ключови направления като защита на децата, гарантиране на обществената сигурност, съблюдаване на правата върху интелектуална собственост, защита на свободата на изразяване, стимулиране на иновациите и развитие на работната сила в условията на дигитална трансформация.

В българския правен ред липсва специализиран нормативен акт, който изчерпателно да урежда разработването, внедряването и използването на системи с изкуствен интелект. Вместо това регулацията се осъществява индиректно чрез прилагането на вече съществуващи правни режими. Това означава, че се прилагат общите разпоредби на Закона за защита на потребителите, Закона за защита на личните данни и др.

Друга особеност е, че новите технологии като интернет, блокчейн или изкуствен интелект имат глобален характер. Всичко това създава предизвикателства за националната, регионалната и глобалната правна регулация. Интернет и облачните услуги не познават държавни граници, а системите за изкуствен интелект могат да бъдат разработени в една държава, да се обучават с данни от втора, да се хостват на сървъри в трета и да се използват от потребители в четвърта юрисдикция. Това налага международно сътрудничество и хармонизация на стандартите, което е трудно постижимо предвид различните правни традиции и икономически интереси на държавите. Докато традиционните правни норми, институти и дори отрасли се формират в продължение на десетилетия или векове, технологичните иновации често изискват незабавна регулаторна реакция. Това създава проблеми, защото *hard law* законите, регламенти и дори международните договори се приемат твърде бавно и често нямат желания резултат.

Глобалният характер на технологиите създава особени проблеми с юрисдикцията и приложното поле на традиционните правни норми. Кога дадена държава, съюз или организация има юрисдикция над система за изкуствен интелект, която оперира в множество държави? Какви са правилата за конфликти на вътрешния правен ред между различни правни режими? Възможно ли е да се осигури правна принуда и санкция в трансграничен контекст? Тези въпроси все още нямат категорични отговори и изискват международно сътрудничество за своето решаване.

Техническата сложност на изкуствения интелект представлява предизвикателство за законодателните органи, които често нямат необходимата експертиза за оценка на риска. Проблемът се задълбочава от така наречената *black box*, или неизвестност при данните, с които биват тренирани системите за изкуствен интелект, и начините, по които взема решение след това изкуственият интелект. Често решенията на изкуствения интелект са трудни за обяснение и предсказване дори от техните създатели. Това налага нови подходи за правна регулацията, които да вземат предвид риска от непрозрачността на алгоритмичните процеси.

Проблемът при *hard law* е свързан с риска, че прекалено стриктната правна регулация може да възпрепятства иновациите и да накърни конкурентоспособността при трансграничните корпорации, разработващи най-популярните системи за изкуствен интелект. От друга страна, твърде либералният *hard law* подход може да остави правните субекти не-

⁸ The White House (2026). National Policy Framework for Artificial Intelligence: Legislative Recommendations. *The White House* [online], 20 March 2026 [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2026/03/03.20.26-National-Policy-Framework-for-Artificial-Intelligence-Legislative-Recommendations.pdf>.

защитени от преки и косвени щети. Намирането на оптималния баланс изисква постоянно наблюдение на технологията от страна на експерти в областта, които могат да помогнат за адаптиране на *hard law* инструментите според непрекъснато променящите се обстоятелства. Това води до извода, че принципите на традиционната правна регулация на изкуствения интелект не функционират изолирано, а като взаимно допълваща се система, насочена към постигане на устойчив баланс между защита от технологията, но и нейното развитие.

III. *Soft law* инструментите: решение или още повече проблеми в практиката?

Soft law правните инструменти не създават юридически задължения, защото не са скрепени с държавна принуда при неизпълнение на правилата за поведение и принципи. Въпреки това гъвкавото право, макар и създавано от авторитетни международни организации, браншови асоциации и др., оказва влияние върху поведението на правните субекти. *Soft law* обединява разнообразни видове правни инструменти като: препоръки, стандарти, декларации, резолюции, насоки, кодекси за поведение, зелени книги, закони модели и други. Това, което е общо между всички инструменти на гъвкавото право, е, че те се изпълняват доброволно, т.е. тяхната валидност е обусловена от легитимността на създателите им. *Soft law* инструментите по-късно могат да се превърнат в основа за развитие на традиционни правни норми било чрез инкорпорирането им в договор или чрез приемането на принципите и правилата им в *hard law*.

Hard law традиционно предлага предсказуемост, възможност за принудително изпълнение. Въпреки това традиционното право е по-трудно за адаптиране към новите технологии. *Soft law*, от друга страна, предлага гъвкавост и възможност за бързо адаптиране. Характерна особеност на гъвкавото право обаче е липсата на държавна принуда при неизпълнение на правилата му, както и несигурност относно тълкуването му в съдебната и арбитражна практика.

Предимствата на *soft law* включват възможността за бързо приемане без сложни законодателни процедури, гъвкавост за адаптиране към новите технологични реалности, пониска цена на съответствие за регулираните субекти, възможност за експериментиране с различни подходи на правна регулация. *Soft law* има потенциала да спомогне за международна хармонизация на правната регулация на изкуствения интелект, при това без необходимост от ратификация на сложни многостранни международни договори⁹.

Недостатъците на *soft law* се проявяват в липсата на гарантирано спазване, възможността за избирано прилагане от субектите, което формира и противоречива съдебна и арбитражна практика, трудности при мониторинга и оценката на ефективността. Важно е да се отбележи и рискът, макар и авторитетни браншови асоциации и организации да формулират гъвкави принципи и правила в своя полза, без да спазват справедлив и балансиран подход или да има предварително обществено обсъждане и оценка на въздействието, както е характерно при *hard law*.

Съпоставянето води до извода, че *soft* и *hard law* често функционират в комбинация, като *soft law* е етап от бъдещ *hard law*. Традиционното право създава трайната регулаторна рамка, в която *soft law* инструментите могат да функционират, защото те нямат юридическия ефект да запълват празноти в правото. Гъвкавото право единствено може да помага при тълкуване, ако липсва традиционна правна норма, включително в съдебната практика. Това взаимодействие между *soft law* и *hard law* е особено видимо в регулацията на изкуст-

⁹ Chang, C. C. (2025). The First Global AI Treaty: Analyzing the Framework Convention on Artificial Intelligence and the EU AI Act. *SSRN* [online], 13 February 2025 [viewed 21.03.2026]. Available from: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5069335.

вения интелект, където гъвкавите принципи и правила постепенно се превръщат в юридически задължения.

IV. Приложение на soft law при регулацията на изкуствен интелект

Принципите на ОИСР за изкуствен интелект¹⁰, приети през 2019 г., представляват първият авторитетен гъвкав правен инструмент, формулиращ общи насоки за отговорно разработване и използване на системи за изкуствен интелект. Принципите очертават изисквания за приноса на изкуствения интелект за благосъстоянието на човечеството, зачитане на човешките права и демократични ценности, прозрачност, сигурност и отговорност. По данни на ОИСР, soft law инструментът с принципи за изкуствен интелект е приет от 47 юрисдикции към 2026 г. и служи като ориентир за национални стратегии и законодателни инициативи.

Препоръката на UNESCO за етиката на изкуствения интелект¹¹, приета през 2021 г., е първият глобален стандарт в тази област, приет с консенсус от всички 194 държави членки на организацията. Документът формулира ценности и принципи, от които трябва да се ръководят създателите на системи за изкуствен интелект, включително зачитане на човешките права, прозрачност на алгоритмите и отговорност. Препоръката създава и механизъм от мерки за наблюдение на нейното прилагане.

През 2023 г. държавите от Г-7 се събират в Хирошима, Япония, и приемат международните ръководни принципи относно изкуствения интелект¹² и доброволен кодекс за поведение за разработчиците на изкуствен интелект¹³. Чрез soft law подход е направен опит за координация на правната регулация на изкуствения интелект между водещите държави в глобален мащаб. Макар и доброволни, двата гъвкави правни инструмента имат значително влияние по силата на своя авторитет чрез механизмите на международния натиск и репутационен риск.

Ключов soft law инструмент е приет като препоръка CM/Rec(2020)1¹⁴ от Комитета на министрите в Съвета на Европа относно въздействието на алгоритмичните системи с изкуствен интелект върху човешките права, която предоставя насоки за държавите членки. Впоследствие на 17 май 2024 г. Комитетът на министрите на Съвета на Европа отваря за подписване на 5 септември 2024 г. във Вилнюс първия юридически обвързващ международен договор за регулиране на изкуствения интелект, а именно Рамковата конвенция на Съ-

¹⁰ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) (2019). Recommendation of the Council on Artificial Intelligence. OECD/LEGAL/0449. *OECD* [online], adopted 22 May 2019 (amended 2023) [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449>.

¹¹ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) (2021). Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. *UNESCO* [online], adopted November 2021 [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://www.unesco.org/en/articles/recommendation-ethics-artificial-intelligence>.

¹² European Commission (2023). Hiroshima Process International Guiding Principles for Organizations Developing Advanced AI Systems. *European Commission* [online], 30 October 2023 [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/bg/library/hiroshima-process-international-guiding-principles-advanced-ai-system>.

¹³ European Commission (2023). Hiroshima Process International Code of Conduct for Organizations Developing Advanced AI Systems. *European Commission* [online], 30 October 2023 [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/bg/library/hiroshima-process-international-code-conduct-advanced-ai-systems>.

¹⁴ Council of Europe (2020). Recommendation CM/Rec(2020)1 of the Committee of Ministers to Member States on the Human Rights Impacts of Algorithmic Systems. *Council of Europe* [online], adopted 8 April 2020 [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://rm.coe.int/09000016809e1154>.

вета на Европа за изкуствения интелект (ИИ) и правата на човека, демокрацията и принципите на правовата държава¹⁵. Въпреки че е инициатива на Съвета на Европа, конвенцията е създадена като глобален договор, отворен за присъединяване от страни от целия свят, включително САЩ, Канада, Япония и Обединеното кралство. По този начин soft law полага основите на бъдещата hard law регулация, чиято цел е да се гарантира, че целият жизнен цикъл на системите с изкуствен интелект е в съответствие с правата на човека, демокрацията и върховенството на закона. Рамковата конвенция като hard law действа паралелно с Регламент (ЕС) 2024/1689, но ЕС приема през февруари 2026 г. и soft law препоръка¹⁶ относно решението на Съвета за сключването от името на Европейския съюз, на Рамковата конвенция на Съвета на Европа за изкуствения интелект и правата на човека, демокрацията и принципите на правовата държава.

През април 2019 г. експертната група на високо равнище по въпросите на изкуствения интелект към Европейската комисия публикува окончателния вариант на „Етичните насоки за надежден изкуствен интелект“¹⁷, изготвен след обществено обсъждане на първоначалния проект от края на 2018 г., по който са постъпили значителен брой становища от експерти. В гъвкавия правен инструмент се формулира концепцията за „надежден“ изкуствен интелект като система, която едновременно съответства на действащото традиционно право, отговаря на основни етични принципи и притежава необходимата техническа устойчивост за безопасно функциониране.

Друг важен soft law инструмент с практическа насоченост е списъкът за оценка на надежден изкуствен интелект (Assessment List for Trustworthy AI, или накратко ALTAI¹⁸), който е разработен с цел да подпомогне организациите при прилагането на етичните насоки на практика. Гъвкавият инструмент ALTAI функционира като структурирана методология за вътрешна оценка, чрез която разработчиците и ползвателите на системи с изкуствен интелект могат да идентифицират степента на съответствие на своите технологични решения с установените етични стандарти. Макар и лишен от задължителна правна сила, този инструмент има ефект при регулацията на изкуствения интелект, като създава de facto ориентири за добри практики.

Паралелно с това Бялата книга за изкуствения интелект на Европейската комисия от 2020 г.¹⁹ очертава стратегическата визия на Европейския съюз за развитие и регулиране

¹⁵ Council of Europe (2024). Framework Convention on Artificial Intelligence and Human Rights, Democracy and the Rule of Law (CETS No. 225). *Council of Europe* [online], adopted 17 May 2024, opened for signature 5 September 2024 [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://edoc.coe.int/en/artificial-intelligence/11926-council-of-europe-framework-convention-on-artificial-intelligence-and-human-rights-democracy-and-the-rule-of-law.html>.

¹⁶ European Parliament (2026). Recommendation on the Draft Council Decision on the Conclusion, on Behalf of the European Union, of the Council of Europe Framework Convention on Artificial Intelligence and Human Rights, Democracy and the Rule of Law (A10-0007/2026). *European Parliament* [online], 2 February 2026 [viewed 21.03.2026]. Available from: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-10-2026-0007_BG.html.

¹⁷ European Commission, High-Level Expert Group on Artificial Intelligence (2019). Ethics Guidelines for Trustworthy Artificial Intelligence [online], 8 April 2019. *European Commission* [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/bg/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>.

¹⁸ European Commission, High-Level Expert Group on Artificial Intelligence (2020). Assessment List for Trustworthy Artificial Intelligence (ALTAI) for Self-assessment. *European Commission* [online], 17 July 2020 [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/assessment-list-trustworthy-artificial-intelligence-altai-self-assessment>.

¹⁹ European Commission (2020). White Paper on Artificial Intelligence: A European Approach to Excellence and

на технологиите, основана върху концепцията за изграждане на „екосистема на доверие“. Документът въвежда основополагащия риск ориентиран подход, който впоследствие се трансформира от *soft law* в *hard law* и намира нормативно изражение в Регламент (ЕС) 2024/1689. Може да се направи извод, че в ЕС се затвърждава подход на втвърдяване на гъвкави правни инструменти към посока *hard law*. В този контекст *soft law* механизмите се разглеждат не като алтернатива, а като допълващ елемент към традиционната регулация, насочен към осигуряване на гъвкавост и адаптивност спрямо динамиката на технологичните иновации.

В обобщение може да се приеме, че *soft law* инструментите в рамките на Европейския съюз изпълняват ключова подготвителна и координационна функция, като създават среда, благоприятстваща постепенното въвеждане на традиционни правни задължения чрез регламенти, директиви и закони. *Soft law* инструментите в ЕС, подпомагащи регулацията или тълкуването на изкуствения интелект, допринасят за формирането на общи стандарти и практики. Същевременно се осигурява необходимата гъвкавост за адаптиране към бързо развиващите се технологични реалности. Гъвкавите инструменти се утвърждават като важен елемент от съвременния модел на правна регулация на изкуствения интелект.

V. Предимства на *soft law* регулацията на изкуствения интелект

Гъвкавостта на *soft law* инструментите се проявява в тяхната способност да се адаптират към бързо променящата се технологична реалност без сложни законодателни процедури. Промяната на традиционен закон изисква парламентарно обсъждане и гласуване, което обикновено отнема месеци или дори години. От друга страна, насоките и стандартите под формата на *soft law* могат да бъдат актуализирани за седмици или дори дни. Тази характеристика е от критическо значение в областта на регулацията на изкуствения интелект. Причината е, че технологичният прогрес се случва твърде бързо във всички сфери на обществения живот, образованието, както и в търговския оборот, но и в съдебната и арбитражна практика в глобален мащаб.

Адаптивността на *soft law* позволява на правната регулация да бъде още по-ефективна предвид разнообразните приложения на изкуствения интелект. Едни и същи гъвкави правни принципи могат да бъдат адаптирани за регулацията на изкуствения интелект в медицината, във финансите, в транспорта или в образованието, без да е необходима *hard law* уредба. Това позволява регулаторен правен подход, който е едновременно последователен и гъвкав.

От друга страна, *soft law* позволява и експериментирание с различни правила и принципи, за да се изработят и използват най-ефективните. По този начин законодателните органи в различните юрисдикции могат да тестват различни модели на правна регулация, като използват натрупания опит от употребата на гъвкавата регулация. Този подход е особено ценен при нови и слабо проучени технологични области като изкуствения интелект, където няма утвърден консенсус относно оптималните регулаторни решения, както е например с традиционните клонове на правото: вещното право, наказателното право, търговското право и др.

Процесът на приемане на *soft law* инструменти е значително по-бърз от традиционния законодателен процес. Докато приемането на *hard law* обикновено изисква обществено обсъждане и парламентарни дебати, гъвкавите норми могат да бъдат приети много бързо. Така например пандемията от COVID-19 демонстрира необходимостта от бързи регулатор-

Trust [online], 19 February 2020. *European Commission* [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://op.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/ac957f13-53c6-11ea-aece-01aa75ed71a1>.

ни решения. Подобна регулация е възможна чрез гъвкави правни норми и принципи, които да позволят използването на изкуствен интелект за диагностика, проследяване на разпространението и разработването на ваксини, при запазване на защитата на данните и други права. Спазването на *soft law* обикновено изисква по-малко административни ресурси от изпълнението на законови изисквания, което прави *soft law* по-привлекателен за бизнеса, особено за малките и средните предприятия. Това способства за по-широкото разпространение на добрите практики и кодексите за поведение.

Soft law инструментите могат да бъдат по-благоприятни за иновациите, тъй като са доброволни за спазване и създадени от авторитетни автори в съответната индустрия. По този начин създателите на системи с изкуствен интелект могат да експериментират с нови приложения на технологията, без да се притесняват от нарушаване на строги законови разпоредби, доколкото спазват общите принципи, формулирани в насоките и етичните кодекси.

Soft law стимулира отговорно поведение от правните субекти. Компаниите създатели на изкуствен интелект, които демонстрират ангажимент към гъвкавите норми, могат да спечелят доверието на потребителите и инвеститорите. От друга страна, субектите, които не спазват гъвкавата правна регулация, могат да пострадат от загуба на репутация. Този механизъм на репутацията може да бъде по-ефективен от административните санкции в някои случаи, защото загубата на репутация е равносилно на загуба на инвестиции и капитали.

Хармонизацията при правната регулация на изкуствения интелект е по-лесно постижима чрез *soft law* инструменти, които не изискват ратификация от националните парламенти. Принципите на OECD и препоръката на UNESCO са приети сравнително бързо от широк кръг държави и създават обща доброволна регулаторна рамка, която улеснява трансграничното сътрудничество и намалява конфликтите, породени от различията и особеностите на отделните национални регулаторни режими.

VI. Проблеми и ограничения на *soft law* регулацията

Най-същественото ограничение на *soft law* е липсата на принудителна сила за изпълнението на гъвкавите норми и принципи. Правен субект, създател на системи с изкуствен интелект или негов ползвател, който не спазва гъвкавите правни инструменти, не може да бъде санкциониран от държавата, освен ако не е нарушил някоя традиционна правна норма. Липсата на принуда засяга и защитата на лицата, които са претърпели вреди от употребата на изкуствен интелект. Когато не съществува правна норма, която е била нарушена, пострадалият не може да търси правна защита, дори ако поведението на ответника е в противоречие с приетите етични стандарти. Това положение поставя търпящите вреди от алгоритмична дискриминация или други преки и косвени вреди без ефективни средства за защита, при положение че *hard law* все още липсва, а и съдебната практика тепърва се формира. Проблемът се задълбочава дори още повече от несигурността относно приложното поле на *soft law* инструментите. Дори когато съществуват добре формулирани насоки, невинаги е ясно кои субекти са обвързани с тях и в какви ситуации се прилагат. Тази неопределеност може да бъде използвана за избягване на отговорност чрез субективно тълкуване.

Докладването и прозрачността, които са ключови за ефективен мониторинг, често са непълни или формални. Компаниите, създатели на изкуствен интелект, могат да декларират съответствие с етичните принципи, без реално да ги прилагат, или да използват неясен език, който позволява различни форми на тълкуване. Липсата на стандартизирани критерии за оценка на съответствието на дължимото поведение прави сравнението между различните организации трудно или невъзможно.

Международният мониторинг е още по-сложен поради липсата на наднационални органи с правомощия за проверка и принуда. Дори когато държавите се ангажират с международни принципи, тяхното прилагане зависи изцяло от националните усилия, които могат да бъдат неадекватни или избирателни.

Процесът на разработване на гъвкави норми и принципи често е доминиран от големи трансгранични корпорации, разполагащи с огромни капитали. Това може да доведе до формулиране на правила, които отразяват интересите на индустрията, свързана със създаването на изкуствен интелект в по-голяма степен, отколкото тези на обществото.

Участието на заинтересованите страни, познато още като *multi-stakeholder approach*, се разглежда като механизъм за противодействие на този риск. Същевременно критици на този подход като Лорънс Лесиг²⁰ подчертават риска представителите на гражданското общество и академичната общност да са в по-слаба позиция поради липса на възможности за продължително и активно участие. Техническата сложност на системите за изкуствен интелект допълнително ограничава възможностите за смислен принос от не-експерти. Оттук може да се направи изводът, че *multi-stakeholder* моделът не елиминира регулаторния риск, а го преформулира, поради което неговата ефективност зависи от баланса между участие и институционални гаранции за прозрачност и отчетност.

Резултатът може да бъде доброволни стандарти, които всъщност са твърде сложни или скъпи за изпълнение от малките и средните предприятия, като по този начин укрепват позицията на големите технологични компании. Това противоречи на целите за насърчаване на конкуренцията и иновациите, които обикновено се декларират в регулаторните стратегии.

Правната несигурност е сериозен проблем при *soft law* регулацията в областта на изкуствения интелект. Възможно е субектите да не знаят с точност какви са изискванията и какво е очакваното поведение от тях. Липсата на ясни правни норми оставя непредвидимост в практиката, което може да се счита за неетично или дори да доведе до вредоносно поведение без съответната юридическа санкция.

Субектите, които искат да спазват гъвкави стандарти на поведение, могат да бъдат поставени в неизгодна позиция спрямо конкуренти, които игнорират етичните насоки. Това създава демотивация за отговорно поведение. Необходимо е тълкуване на гъвкавите принципи, за да има правна сигурност вследствие на гъвкавата регулация. Например възникват проблеми в практиката като какво точно означава справедливост в контекста на алгоритмичните решения...? Или кога едно решение е прозрачно в достатъчна степен? Отговорите на подобни въпроси зависят от контекста и субективната преценка, което затруднява предвидимостта на последствията от дадено поведение.

За жалост, възможностите за злоупотреби при *soft law* регулацията са многобройни. Трансграничните корпорации могат да използват гъвкавите кодекси за поведение или принципи като маркетингов инструмент, без реално да променят поведението си. Това е феномен, известен като *ethics washing*, или *AI ethics theater*, подробно анализиран от Бен Вагнер²¹, който посочва, че етичните рамки често се използват от технологични компании като инструмент за избягване на по-строга правна регулация. Въпреки това подобна критика не следва да води до отхвърляне на *soft law* инструментите като цяло, тъй като при наличие на прозрачност и реален надзор те могат да изпълняват важна допълваща функция спрямо традиционното право, особено в бързоразвиващи се технологични области.

²⁰ Lessig, L. (1999). *Code and Other Laws of Cyberspace* [online]. New York: Basic Books [viewed 11.04.2026]. Available from: <https://lessig.org/images/resources/1999-Code.pdf>.

²¹ Wagner, B. (2018). *Ethics as an Escape from Regulation: From Ethics-Washing to Ethics-Shopping?* [online]. Amsterdam University Press [viewed 11.04.2026]. Available from: <https://d-nb.info/1239614373/34>.

Избирателното прилагане на принципите е друга форма на злоупотреба. Големите корпорации могат да декларират стриктно спазване на гъвкавите стандарти, принципи и правила в публичното пространство и с оглед видимите аспекти на дейността си, докато едновременно с това допускат нарушения в по-малко видимите сфери или при дейности, възложени на трети лица. Това разкрива ограниченията на подхода, базиран на репутация.

Липсата на последователност в прилагането на *soft law* между различни юрисдикции създава възможност за регулаторен арбитраж. Така големите корпорации могат да изберат да оперират в юрисдикции с по-слаби или по-благоприятни стандарти, без да поемат риска от по-сериозни правни последици. Това подкопава ефективността на цялостния гъвкав регулаторен режим.

VII. Съотношение с *hard law* инструментите

Soft law най-често функционира като допълнение към *hard law*. Гъвкавите правни норми и принципи могат да интерпретират приложението на традиционния закон в специфичен контекст, да предлагат методологии за оценка на съответствието и да формулират добри практики, които надхвърлят минималните законови изисквания.

Допълващата роля на *soft law* е особено ценна в области, където законодателят е намерил за целесъобразно да остави известна гъвкавост за адаптация към конкретните обстоятелства. Регулаторните органи могат да използват юридическата техника при изготвяне например на подзаконов нормативен акт и да насочват например към гъвкаво право под формата на ISO стандарти. Тази теза се споделя от Пьотър Шведо²² и по този начин не е необходима честа законодателна промяна, а същевременно се поддържа актуалността на традиционната регулаторна рамка.

Soft law може също така да бъде преходен етап към развитие на *hard law*. Така на база на практиката при доброволното използване на *soft law* принципите и правилата за поведение се достига до съдържанието на по-ясни традиционни правни норми. Опитът, натрупан чрез прилагането на гъвкави правни инструменти в областта на регулацията на изкуствения интелект, може да послужи като основа за формулиране на законови разпоредби, които са практически приложими и ефективни.

Постепенният преход от *soft* към *hard law* е характерен модел за развитие на регулацията при нови високотехнологични области като изкуствения интелект. Това е адаптивна правна регулация, при която се разработват гъвкави технически стандарти, добри практики или кодекси за отговорно поведение, като накрая се приемат традиционни правни норми, които ползват натрупания опит. Този модел позволява учене чрез практика и минимизира риска от грешни регулаторни решения.

Регламентът (ЕС) 2024/1689 за изкуствения интелект (EU AI Act) илюстрира този преходен процес. Преди приемането на регламента Европейската комисия финансира разработването на етични насоки и стандарти, които формираха основата на техническите изисквания на *hard law*²³. Важно е да се отбележи, че преходът не означава пълно заместване на *soft law* с *hard law*. Дори след приемането на традиционни правни норми гъвкавите насоки и стандартите продължават да имат важно значение за тълкуването и прилагането на

²² Szewdo, P. (2015). Global Administrative Law through the Polish Lens. *International Journal of Constitutional Law* [online], 13(1), 156–178 [viewed 13.04.2026]. Available from: <https://academic.oup.com/icon/article/13/1/156/689886>.

²³ European Commission, High-Level Expert Group on Artificial Intelligence (2019). Ethics Guidelines for Trustworthy AI. *European Commission* [online] [viewed 14.04.2026]. Available from: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>.

hard law. Съществуването на европейски регламент не премахва нуждата от авторитетни soft law инструменти.

От друга страна, хибридните модели на регулация комбинират елементи на soft и hard law в единна система, която се стреми да извлече предимствата на двата подхода. Типичен пример е моделът, при който традиционен правен инструмент поставя общи рамки и цели, а конкретните технически стандарти са делегирани на специализирани органи или организации за стандартизация.

Европейският регламентът (ЕС) 2024/1689 прилага хибриден подход, като инкорпорира доброволни стандарти в регулаторната рамка. Регламентът поставя общи, правно обвързващи цели (например за прозрачност, надеждност и човешки надзор), но не описва конкретните технически стъпки за постигането им в самия текст на закона. Конкретните технически детайли се разработват от организации като CEN и CENELEC под формата на доброволни стандарти. Ако корпорация, разработчик на системи за изкуствен интелект, приложи тези доброволни стандарти, автоматично по презумпция се счита, че е способна да демонстрира съответствие с регламента. Разработчиците на системите за изкуствен интелект имат право да изберат и други технически решения (извън стандартите), стига да докажат, че те отговарят на високото ниво на защита, изисквано от регламента. Този подход позволява на hard law да остане технологично неутрално, защото правилата не остаряват бързо във времето дори когато технологията се промени, тъй като стандартите могат да се актуализират много по-бързо от който и да било традиционен правен инструмент.

Хибридните модели на правна регулация могат да включват и механизми за comply or explain, при които правните субекти могат да избират дали да спазват гъвкавите норми, или да обяснят защо са избрали алтернативен подход за постигане на регулаторните цели. Този подход съчетава гъвкавостта на soft law с отчетността на hard law, като позволява иновации в методите за съответствие.

VIII. Заключение

Регулацията на изкуствения интелект представлява едно от най-сложните предизвикателства пред съвременното право. Традиционните законодателни механизми се оказват недостатъчни за справяне с технология, която се развива с непредвидено темпо и засяга всички сфери на обществения живот. Soft law инструментите, от друга страна, предлагат гъвкави решения, което позволява бърза адаптация към променящите се обстоятелства, експериментиране с различни подходи и международна хармонизация без сложни процедури на преговори и ратификация. В същото време тези инструменти страдат от съществени ограничения, защото при гъвкавото право липсват принудителна сила, както и проблеми с регулацията и с предвидимостта. Следва да се подкрепи изводът, че оптималният регулаторен подход комбинира елементи на soft и hard law в хибридна система, която извлича предимствата на двата подхода. Soft law помага за развитие на традиционни правни норми или помага при тълкуването им, докато hard law осигурява необходимите правни гаранции за защита и механизмите за държавна принуда.

Развитието на изкуствения интелект вероятно ще доведе до появата на нови софтуерни приложения и съответно нов вид правоотношения и юридически факти, които изискват специфични регулаторни подходи. В същото време натрупваният опит ще позволи по-прецизно определяне на рисковете и по-ефективно насочване на регулаторните усилия. Ролята на soft law ще се запази и дори ще се засили, тъй като гъвкавостта на тези правни инструменти е незаменима в условията на продължаващо технологично развитие. Етичните прин-

ципи, насоките и стандартите ще продължат да формират културата на отговорни иновации и да подготвят почвата за развитие на правни норми.

В заключение може да се прогнозира, че бъдещото развитие на технологията ще изпреварва все по-често темповете на традиционното законодателство, поради което ефективната правна регулация няма да се основава единствено на класическия модел на забрана и санкция, а на динамично съчетаване на твърдо право, гъвкави регулаторни принципи, технически стандарти и етични принципи. Истинското предизвикателство пред юридическата наука няма да бъде дали да регулира технологиите, а как да го прави, без да задушават иновациите и без да допуска ерозия на основните права на човека. В този смисъл бъдещето принадлежи на „адаптивното право“ т.е. право, способно да се променя със скоростта на потребностите на обществото и отделния индивид, но без да губи своята ценностна устойчивост като изкуство на доброто и справедливото. Както отбелязва Роско Паунд, правото трябва да бъде инструмент за разумно подреждане на обществените отношения, а не пасивна реакция след настъпването на вредите²⁴. Именно затова ролята на съвременния юрист ще бъде не само да тълкува нормите, а да предвижда рисковете, които е възможно още да не са намерили своя *hard law* правна норма, но пък вече да са налице *soft law* принципи и правила, които, макар и доброволни, да регулират ефективно изкуствения интелект.

Библиография

Регламент (ЕС) 2024/1689 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 г. за установяване на хармонизирани правила относно изкуствения интелект и за изменение на регламенти (ЕО) № 300/2008, (ЕС) № 167/2013, (ЕС) № 168/2013, (ЕС) 2018/858, (ЕС) 2018/1139 и (ЕС) 2019/2144 и директиви 2014/90/ЕС, (ЕС) 2016/797 и (ЕС) 2020/1828 (Акт за изкуствения интелект), ОВ L 2024/1689. *Официален вестник на Европейския съюз* [онлайн], 12.07.2024 [прегледан на 9.03.2026]. Достъпен на: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401689.

AI Principles (2026) [online] [viewed 19.02.2026]. Available from: <https://oecd.ai/en/ai-principles>.

Chang, C. C. (2025). The First Global AI Treaty: Analyzing the Framework Convention on Artificial Intelligence and the EU AI Act. *SSRN* [online], 13 February 2025 [viewed 21.03.2026]. Available from: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5069335.

Council of Europe (2020). Recommendation CM/Rec(2020)1 of the Committee of Ministers to Member States on the Human Rights Impacts of Algorithmic Systems. *Council of Europe* [online], adopted 8 April 2020 [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://rm.coe.int/09000016809e1154>.

Council of Europe (2024). Framework Convention on Artificial Intelligence and Human Rights, Democracy and the Rule of Law (CETS No. 225). *Council of Europe* [online], adopted 17 May 2024 [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://edoc.coe.int/en/artificial-intelligence/11926-council-of-europe-framework-convention-on-artificial-intelligence-and-human-rights-democracy-and-the-rule-of-law.html>.

²⁴ Pound, R. (1954). *An Introduction to the Philosophy of Law* [online]. New Haven: Yale University Press [viewed 21.04.2026]. Available from: <https://ia601604.us.archive.org/34/items/anintroductionto00pounuoft/anintroductionto00pounuoft.pdf>.

European Commission (2020). White Paper on Artificial Intelligence: A European Approach to Excellence and Trust. *European Commission* [online], 19 February 2020 [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://op.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/ac957f13-53c6-11ea-aece-01aa75ed71a1>.

European Commission (2023). Hiroshima Process International Code of Conduct for Organizations Developing Advanced AI Systems. *European Commission* [online], 30 October 2023 [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/bg/library/hiroshima-process-international-code-conduct-advanced-ai-systems>.

European Commission (2023). Hiroshima Process International Guiding Principles for Organizations Developing Advanced AI Systems. *European Commission* [online], 30 October 2023 [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/bg/library/hiroshima-process-international-guiding-principles-advanced-ai-system>.

European Commission, High-Level Expert Group on Artificial Intelligence (2019). Ethics Guidelines for Trustworthy Artificial Intelligence. *European Commission* [online], 8 April 2019 [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/bg/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>.

European Commission, High-Level Expert Group on Artificial Intelligence (2020). Assessment List for Trustworthy Artificial Intelligence (ALTAI) for Self-assessment. *European Commission* [online], 17 July 2020 [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/assessment-list-trustworthy-artificial-intelligence-altai-self-assessment>.

European Parliament (2026). Recommendation on the Draft Council Decision on the Conclusion, on Behalf of the European Union, of the Council of Europe Framework Convention on Artificial Intelligence and Human Rights, Democracy and the Rule of Law (A10-0007/2026). *European Parliament* [online], 2 February 2026 [viewed 21.03.2026]. Available from: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-10-2026-0007_BG.html.

Lessig, L. (1999). *Code and Other Laws of Cyberspace* [online]. New York: Basic Books [viewed 11.04.2026]. Available from: <https://lessig.org/images/resources/1999-Code.pdf>.

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) (2019). Recommendation of the Council on Artificial Intelligence. OECD/LEGAL/0449. *OECD* [online], adopted 22.05.2019 (amended 2023) [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449>.

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). What is AI? Can You Make a Clear Distinction between AI and Non-AI Systems? *OECD.AI* [online] [viewed 9.03.2026]. Available from: <https://oecd.ai/en/work/definition>.

Pokrovskaya, A. (2025). The Legal Status of Artificial Intelligence: The Need to Form a Legal Personality and Regulate Copyright. *Artificial Intelligence and Applications* [online], vol. 3(2), 179–191 [viewed 9.03.2026]. Available from: <https://doi.org/10.47852/bonviewAIA52023901>.

Pound, R. (1954). *An Introduction to the Philosophy of Law* [online]. New Haven: Yale University Press [viewed 21.04.2026]. Available from: <https://ia601604.us.archive.org/34/items/anintroductionto00pounuoft/anintroductionto00pounuoft.pdf>.

Szwedo, P. (2015). Global Administrative Law through the Polish Lens. *International Journal of Constitutional Law* [online], 13(1), 156–178 [viewed 13.04.2026]. Available from: <https://academic.oup.com/icon/article/13/1/156/689886>.

The White House (2026). National Policy Framework for Artificial Intelligence: Legislative Recommendations. *The White House* [online], 20 March 2026 [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2026/03/03.20.26-National-Policy-Framework-for-Artificial-Intelligence-Legislative-Recommendations.pdf>.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) (2021). Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. *UNESCO* [online], adopted November 2021 [viewed 21.03.2026]. Available from: <https://www.unesco.org/en/articles/recommendation-ethics-artificial-intelligence>.

Wagner, B. (2018). *Ethics as an Escape from Regulation: From Ethics-Washing to Ethics-Shopping?* [online]. Amsterdam University Press [viewed 11.04.2026]. Available from: <https://d-nb.info/1239614373/34>.

PROBLEMS OF AI REGULATION: SOLUTIONS THROUGH SOFT LAW

Daniel Danov²⁵

Abstract: This article examines the regulatory challenges arising from the dynamic development of artificial intelligence (AI) and the possibilities for overcoming them through soft law instruments. Traditional legislative mechanisms (hard law) often prove insufficiently flexible and lag behind dynamic technological innovations, leading to legal uncertainty, conflicting case law, and even a lack of legal regulation.

This research aims to explore the limits of positive legal regulation (hard law) in the context of accelerated technological development. The article argues that in the field of AI regulation, soft law should not be viewed as a temporary stage before the emergence of hard law, but as a sustainable form of rapid and responsible legal regulation.

Particular attention is paid to contemporary judicial practice, which increasingly faces complex cases related to liability for

autonomous systems, algorithmic discrimination, and copyright. The study concludes that courts are experiencing difficulties in applying existing legal norms to new legal facts arising from AI.

The results of the study confirm, based on an analysis of case law and a comparative legal analysis of soft law instruments and hard law, that in the regulation of AI, soft law should not be viewed merely as a temporary solution, but as a sustainable model for regulation and an important auxiliary tool for judicial interpretation. Particular attention is paid to the mechanisms for strengthening soft law. This justifies a balanced approach to legal regulation of AI, ensuring the protection of fundamental rights and ethical standards while providing the necessary freedom for the development of new technologies.

Keywords: artificial intelligence, case law, legal regulation, soft law, hard law

²⁵ PhD candidate, Department of International and EU Law, Faculty of Law, University of National and World Economy, e-mail: daniel.danov@unwe.bg/danielidanov@gmail.com.